

Momente și schițe din actualitatea literară

■ În volumul de interviuri al Luciei Negoită – *Carte cu poeți* (Editura MNLR, 2012), Gabriela Melinescu evocă într-un dialog povestea ei de iubire cu Nichita Stănescu: „Anii studenției au fost ca un vis cu Nichita. Mă aștepta după cursuri în holul Universității, ca să mergem în Cișmigiu, să le dăm lebedelor tartinele mele cu miere și să ne sărutăm. Fotografii amatori ne făceau poze fără să știe cine suntem. Bineînțeles că nu doream să fim văzuți de nimeni. Odată, hazardul a făcut să-l întâlnim pe colegul meu de la *Luceafărul*, poetul excepțional Ion Gheorghe, care a zâmbit când ne-a văzut și cu multă discreție a mers mai departe privind pietrele din Cișmigiu și bătrânii copaci plini de păsări. Pentru mine și Nichita nu existau „gladiatori” în literatură și nici o linie a orizontului pentru că noi doi eram „eroii” și chiar linia fină a orizontului...”

■ Aniversarea, respectiv comemorarea lui Eminescu (15 ianuarie și 15 iunie) au loc în fiecare an, cam peste tot în țară, de obicei găunos-festiv. Din fericire, sărbătorirea lui

Eminescu se face cum trebuie, profesionist, acasă la Eminescu. Instituțiile de cultură județene își dau mâna, asigură finanțarea, iar poetul Gellu Dorian face ce știe el mai bine: organizează temeinic manifestările. N-a făcut excepție nici anul acesta.

Timp de trei zile, 75-80 de scriitori din țară și din provinciile istorice au participat la Botoșani și Ipotești la cea de-a V-a ediție a Congresului Național de Poezie. Premiul congresului din acest an a revenit poetului Cassian Maria Spiridon, iar premiile “Hyperion” poetului Nicolae Coande și prozatoarei Doina Ruști.

La Ipotești, s-au decernat premiile concursului național de poezie și de interpretare a operei eminesciene “Poni luceafărul...”, la care revista „Argeș” a oferit două premii (v. pag. 22). Invitații au vizitat conacul Ralucai Iurașcu, mama lui Eminescu, de la Joldești și mănăstirile Coșula și Vorona. Au avut loc de asemenea două recitaluri poetice în Centrul Istoric al Botoșanilor, în fața Bisericii Uspenia, unde a fost botezat Eminescu și la Muzeul Satului Românesc de la Suceava.

Au avut loc serbări școlare la Joldești, iar la Botoșani și Ipotești editurile prezente au deschis standuri cu vânzare. S-a vernisat, de asemenea, la Ipotești, expoziția Nichita Stănescu.

Proiect. Citez din comunicatul organizatorilor: “Participanții la Congresul Național de Poezie, ediția a V-a, au stabilit ca în perioada imediat următoare să semneze o scrisoare deschisă, adresată principalelor instituții ale statului, Președinție, Parlament, Guvern, implicit și Institutului Cultural Român, prin care să arate căile de parcurs în vederea promovării poeziei române în lume, cerând să prevadă modalitățile de sprijinire concretă a acțiunii „100 de poeți ai lumii la Eminescu acasă”, pe care instituția congresului o are în vedere pentru anul 2013”.

■ În editorialul revistei *Familia*, nr. 5/mai 2013, Ion Simuț scrie un instructiv editorial intitulat *Citesc, deci exist*, un eseu despre ce înseamnă lectura, despre criza lecturii, dar mai ales despre complexitatea lecturii, ca proces dublu de descifrare a lumii și, în paralel cu ea, a cărții: “Învățăm să citim lumea citind cărți. Învățăm să citim cărțile în măsura în care știm să citim lumea. Cele două căi (calea de la lume spre cărți și calea de la cărți spre lume) se stimulează reciproc. Cartea e o parte din lume, dar e și ea o lume întreagă, autonomă, o lume paralelă, o lume inventată după chipul și asemănarea celei reale sau în rivalitate cu lumea reală. Abecedarul

e un obiect mai deosebit printre altele, pentru că e culegere ordonată de semne simple descifrate progresiv și o inițiere în lectura semnelor. Cărțile sunt culegeri mai complexe de semne, simboluri și universuri care au reverberații multiple. Imaginarul, nu numai cel din cărți, e o sintaxă de semne ce solicită un cititor de lumi virtuale: imaginarul din minte, imaginarul din ficțiuni, imaginarul din calculator, imaginarul filmic sau televizual. Nu se scrie numai cu litere. Se scrie și cu lucruri, cu imagini, cu sunete, cu forme,

culori, cu senzații, cu amintiri, cu proiecții în viitor. Cărțile, geloase, ar vrea să ne confieze numai pentru ele, deși ne învață să citim înafara lor, fără cuvinte. Ele trebuie să ne ajute să trăim în lume, nu în afara lumii”.

■ Bujor Nedelcovici, într-un interviu din *Dacia literară*, nr. 118-119 (7-8/2013): “De 20 de ani mă străduiesc să construiesc un monument în memoria celor 250 de scriitori morți în închisorile comuniste din 1945-1989. Nu am reușit chiar dacă am vorbit cu toți președinții Uniunii Scriitorilor care mi-au promis cu entuziasm. În 2013, am vrut să ridic acest monument – suportând pe cont propriu cheltuielile – în Grădina Icoanei din București. Am locuit acolo o perioadă și am scris un roman intitulat *Grădina Icoanei*. Spre surpriza mea am găsit statuia lui Adrian Păunescu pe care scria: “Poet român”. Nu mai comentez...” Iată că bunele intenții pavează încă iadul. (DAD)

Jurnal de privitor „PURA PÂLPÂIRE OPTICĂ A TONULUI”

În data de 25 iunie, 2013, a avut loc vernisajul expoziției „Copac”, a pictorului Ion Pantilie, expoziție aflată sub egida U.A.P. România și a Muzeului Județean Argeș. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Directorul Muzeului Județean, Dl. conf. univ. dr. Spiridon Cristoceca și a fost urmat de vernisarea propriu-zisă, făcută de doamna Doina Mândru, critic de artă și director al Palatului Brâncovenesc Mogoșoaia, care a făcut un scurt dar dens expozeu despre valențele hermeneutice ale copacului precum și despre modul în care artistul, aflat la maturitatea deplină a creației sale, se desparte de materie și de figurativ, pentru a desăvârși poveste semnului cu ajutorul culorii.

Dacă în simbolistica veche rădăcinile copacului sunt înfipte în lumea obscură, subterană, în timp ce tulpina și ramurile se înalță către cer, la Ion Pantilie lumea subpământeană, sugerată prin tonurile mai grave ale culorii, este locul germinativ al verticalei infinite. Toate tablourile acestei expoziții îi transmit privitorului o stare de siguranță, între verticală și orizontală este o conlucrare ocrotitoare, care te ia părtaș la o poveste nebănuită. Ne fiind eu altceva decât un privitor pe care viața și empatia l-au apropiat de pictor, găsesc foarte nimerită „vocea” autorizată a criticului Pavel Șușară:

„La pictorul Ion Pantilie materialitatea pânzei dispare imperceptibil sub tușa de culoare, iar substanța culorii se resoarbe și ea, cu o discreție la fel de mare, în pura pâlpâire optică a tonului, după cum orice amprentă carnală pe care ar lăsa-o în urmă instrumentul pictorului, fie el penel, cuțit, tub etc.,

dispare miraculos de pe suprafața finită. Lucrarea astfel obținută, tabloul, dacă ar fi să-l identificăm prin denumirea sa cea mai familiară, iese deopotrivă din inventarul obiectelor cunoscute și din repertoriul formelor previzibile. Lumea polimorfă, infinitatea obiectelor cu un statut bine definit, avalanșa de tonuri și de expresii prin care privirea noastră se strecoară fascinant și anevoios în același timp, se volatilizează printr-o misterioasă alchimie și devin deodată înalte, abstracte, edenice și pure.”

A.S.

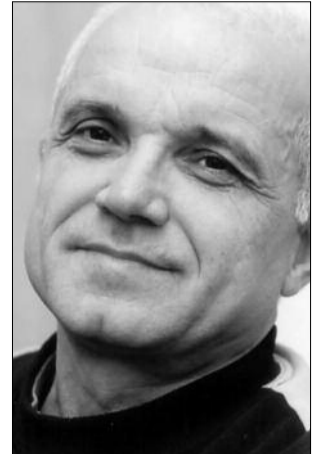
Scriitori în viață cu șorțuleț, meșteri masoni

Masoneria (bună sau rea; sunt loje sau ordine în interiorul ei care se exclud) cuprinde un segment important de scriitori români în viață. Toți acești scriitori masoni în viață (n-am o listă a lor; dar ar fi interesant să fie făcută publică) sunt influenți, în funcție de gradul pe care-l au. Personal, nu-mi bat capul cu exclusivisme și hotărârile de tip clientelar ale masoneriei în literatura română, chiar dacă funcționează în stil mafiot, secret (lasă că membrii ei se ajută să primească avantaje financiare de tot felul; știu că un asemenea mason critic-eseist a primit un premiu Soros de 50.000 de euro, de exemplu; azi nu mai există acest premiu; nu-i dau numele acestui critic-eseist mason, universitar, neștiind până la ce nivel a ajuns în „structuri”, la ce funcții publice, și nici cât rău a putut și poate să facă scriitorilor muritori de rând, care nu sunt masoni; cu siguranță, și el are un cuvânt greu de spus în literatura română și mă iluzionez că e bună-credință). În majoritate, scriitorii în viață nu-și dau de gol apartenența la masonerie, dar profită de pe urma ei – să dau altă pildă: abia anul trecut am avut surpriza să descopăr că și fostul meu redactor-șef de la revista *Viața Românească* este mason de prim rang! Și am înțeles brusc de ce a fost desemnat până și candidat la președinția țării, din partea PD (fost FSN)! E vorba de Caius Traian Dragomir, care tot timpul a avut funcții după Revoluție (de la ministru la noul Departament de Informații și ambasador în Grecia și în Franța, la șef de spital și șef de revistă a URȘ; și habar nu am ce alte funcții și înlesniri a avut, poate, și înainte de Revoluție; azi e om de afaceri, stă mai mult în străinătate;

trebuie să subliniez însă că rar mi-a fost dat să cunosc o personalitate atât de generoasă, precum Caius Traian Dragomir, pentru mine a fost de-a dreptul „un om providențial”; datorită lui, de altfel, când URȘ, condusă de Mircea Dinescu a dat faliment, *Viața Românească*, alături de revista *Steaua* din Cluj, și-a găsit un editor, la inițiativa lui Caius Traian Dragomir, într-o structură guvernamentală intitulată Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, azi dispărută). Cum spun, anul trecut am aflat că este mason Caius Traian Dragomir dintr-o știre de presă: *În perioada 15-16 septembrie 2012, la Muzeul Național de Istorie va fi organizat Salonul Internațional de Arte și de Cultură Masonică cu sprijinul Marelui Orient Feminin Român. Pe parcursul desfășurării evenimentului vor fi conferințe cu participare internațională, expoziții cu vânzare de carte la care participă Editura Herald, Editura Rao, Editura Nestor, precum și expozițiile cu vânzare de obiecte de inspirație masonică, vestimentație și decoruri masonice.* Habar nu aveam că există separat și o masonerie feminină (condusă de Graziela Bărlă, „Mare Maestru al Marelui Ordin Feminin Roman”)... Mai departe, știrea dă de gol programul manifestării masonice, și la ora 16.45 – *Conferința „Viitor și trecut uman; perspective francmasonice” (problema discriminării), Caius Traian Dragomir, Mare Maestru de Onoare al Marii Loji Naționale Romane 1880. Ați reținut? Caius Traian Dragomir e Mare Maestru de Onoare al Marii Loji Naționale Romane 1880! De ce o fi ținând Caius Traian Dragomir secretă apartenența masonică, „onorantă”? La acest*

salon masonic au avut conferințe, de curiozitate, și „mari maestri” ai Gran Loggia d'Italia („Cum să folosești tehnicile de comunicare pentru a transmite valorile masoneriei” – Corrado de Cecco) sau ai Marelui Orient al României („Artele vizuale și masoneria” – Mircea Deacă, artist plastic) sau ai Marii Loji Simbolice Române („Mass Media și Masonerie” – Bogdan Gamalet). A avut loc și un... „concert masonic: partituri de Mozart, Ceaikovski, Dimitrescu, Enescu” și a fost lansată cartea „*Francmasoneria din Romania – o istorie ilustrată pe scurt*”, Horia Nestorescu Bălcești, directorul Centrului Internațional de Studii Francmasonice, editura Nestor... Din motive politice, președintele URȘ, N. Manolescu l-a forțat să plece din fruntea *Vieții Românești* pe Caius Traian Dragomir (onest, el și-a dat demisia)?

Interesantă mișcarea masonică de zilele trecute (scriu acest text pe 26 iunie 2013), care s-a încuscrit cu Academia Română (imorală public) și a împărțit șapte premii de câte... 10.000 de euro fiecare. Unul dintre aceste premii de 10.000 de euro, intitulat „Constantin Brâncuși”, a fost acordat unui poet... care deține „gradul de mare secretar general al Supremului Consiliu de grad 33 al Ritului Scoțian Antic și Acceptat al României”, George Virgil Stoenescu, subordonat direct masonului mare maestru Mugur Isărescu (guvernatorul BNR). Reacția mass-media intelectuală a fost extrem de dură la adresa acestui aranjament, care dă de gol „spiritul de clan” al masoneriei în general. Voi reveni.

Liviu Ioan Stoiciu

În majoritate, scriitorii în viață nu-și dau de gol apartenența la masonerie, dar profită de pe urma ei...

Carte nouă

George Vulturescu, continuitate și ruptură

Mulți poeți au viețuit și viețuiesc în nord, vreau să zic în nordul României. Unul singur însă și-a făcut din acest punct cardinal un adevărat motiv poetic, și-a brodat textura operei pe acest nord, făcând din el un Nord, deci cu majusculă. Și acesta este George Vulturescu. Unul dintre volumele sale se numește *Nord și dincolo de Nord*, altul *Pietrele Nordului*, altul *Orb prin Nord*, în sfârșit altul *Nordul. O gnoză a pietrei*.

Recent, George Vulturescu a publicat volumul *Grota și literele* (Eikon, Cluj-Napoca, 2013), volum remarcabil și ca obiect, cu o prefață de Irina Petraș. Ca să tragem o concluzie din start, am putea spune că este vorba de două plachete într-o singură carte, iar dacă ar trebui să le unim sub un titlu, acesta ar fi *Continuitate și ruptură*.

În prima secțiune – *Scaunul gol de lângă foc* – Vulturescu își adună, ca o deltă aluviunilor, elementele sale care l-au făcut singular și pe care cu acribie le enumără prefațatoarea: „lup, piatră, fulger, sihlă, vultur, orb (dar și ochi orb, n.m. DAD), carne, frică, sânge, vifor”. Sunt elementele care fac unitară această primă secțiune dedicată, în mare măsură, prietenilor poeți de dincolo pe care generosul Vulturescu nu-i uită: Alexandru Pintescu, Dorin Sălăjan, Ion Baias, Emil Matei. Ei (nu) ocupă „scaunul gol de lângă foc”. Poeme bune marca Vulturescu, unele antologice (v. poemul dramatic *Moartea câinelui*), poeme care-l consacra încă o dată. Până aici este vorba de *continuitate*.

O surpriză, adică *ruptura* întrucâtva (unitatea de stil rămânând intactă), o reprezintă partea a doua a cărții: *Vespe de grota*, un poem amplu în 40 de părți. Trebuie musai să cităm moto-ul, pentru că el reprezintă punctul de pornire care ne ajută să înțelegem demersul original al poetului... nordic: „La Turnu, sub munții Coziei, în stâncile de pe malul Oltului se află chiliile sihaștrilor Daniel și Misail. Pe urmele lor, în grote uitate, osârdia acestor rânduri”. Ei bine, acesta este pretextul poemului amplu al lui Vulturescu, poetul devenind un alter ego al sihastrului Misail. Dacă Grigore Alexandrescu a cântat mănăstirea fastuoasă cu mormântul lui Mircea cel Bătrân de pe malul drept al Oltului, George Vulturescu a ales grotele de la un kilometru distanță de pe malul stâng al râului, el creând pentru grota în care s-a nevoit Misail o paralelă cu o grota „mai mare.../care s-a săpat singură în noaptea creierului/în amiaza cărnii”. În această secțiune, George Vulturescu este un adevărat textualist, fără a fi totuși steril, tehnicist, etc., deci textul având viață, savoare, intertextualitatea fiind folosită cu măsură. Iată o litanie a lui Misail: „nu-mi merit agoniseala de azi, Doamne, nu m-am săturat să privesc de pe pietrele chiliei/o lupoaică urlând la lună://arcuită pe picioarele dinapoi/și lungea gâtul, se deșira parcă/urcând pe urlul în sus/ca pe o frânghie//...Pe rugăciunea mea, oare, urc sau atâr?”

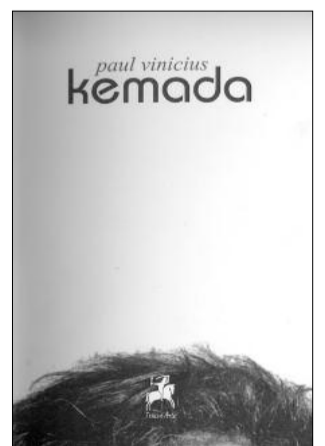
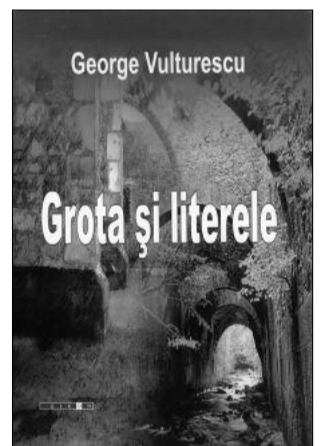
Paralela sihastru în austeritate de grota/poet în singurătatea textului continuă, în versurile următoare Vulturescu folosindu-se și de intertextualitate: „O procesiune neagră este scrisul:/literele trec dintr-un cuvânt în altul -/lampada vitae – hăuie ca niște coji goale. Precum eremitul, trecând din chilia sa/în grota lumii, este Scribul/s-a îngropat prin silabe și litere/pentru simțirea care întoarce spre sine/toată puterea minții din noi”. (Cuvintele cu italice aparțin lui Lucretius, respectiv lui Maxim Mărturisitorul).

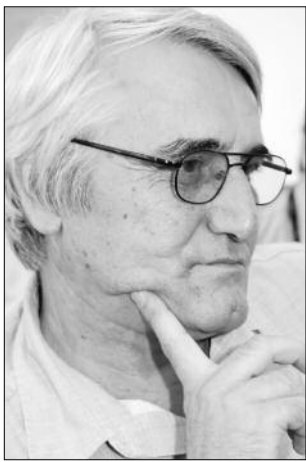
Așadar, *Grota și literele* reprezintă o re-consacrare a poetului George Vulturescu din Nord în termenii propuși de noi mai sus: continuitate și ruptură.

Paul Vinicius – *Kemada* (Tracus Arte, 2012)

Paul Vinicius este un poet singular în lirica românească actuală. El este poetul damnat (câți își doresc să pară și nu reușesc!), care-și descrie conștient-bonom condiția, ca-ntr-o *ars poetica*: „eu/totuși/nu scriu poezie/eu/(adică/cel care/aprinde lumina/și)/mă uit la stânga:/nimeni/mă uit la dreapta:/nimeni/mă uit la ceas:/ceasul – buștean;/nu îmi arată nimic/în schimb/în mâinile mele:/o frânghie nou-nouță/suficient de lungă/suficient de rezistentă/numai că eu/(pentru numele lui dumnezeu!)/eu/nu scriu poezie/eu/pur și simplu/mă spânzur/cu viața/de viață -...” În volumul acesta, mai toate poemele – ludice, grav-ludice, total „neserioase” – sunt poeme de dragoste ale liricului beat de iubire, de vodcă, de apatie, atmosfera fiind una de lentoare și alcool, o lină beție lirică: „iar eu/trebuie să înțeleg/(nu-i așa?)/tot ceea ce tu nu poți duce/singură/la capăt//fiindcă//gura ta:/precum o frază pe care buzele mele/nu o mai știu încheia/trupul tău:/pe care numai degetele mele/de bețiv/îl mai știu dezveli/din braille//surâsul tău:/o înecată frumoasă/peste care/(iată)/cade noaptea/(și frigul)/(și alcoolul)/și/(odată cu ea)/neliniștea://degete albastre/somnambule/pe clapele unui pian//infinit”. De observat ritmul absolut remarcabil sacadat, care permite cititorului intrarea triumfală în lumea boemă a poetului. Formal, Paul Vinicius urmează pe-un Mihai Ursachi, având un titlu de zece rânduri și un poem de patru versuri scurte, adică în total vreo 15 silabe, totul aparent neserios. Iată titlul: *un prim text anonim care a avut drept consecință (asupra lui p.v.) o brutală creștere a consumului zilnic de tabac și vodcă – de la 2 la 4 pachete (fără filtru) respectiv de la 400 la 750 ml (nu neapărat cu pahar)*. Și textul, poemul propriu zis: „din apă/patru ochi lucește./ce este?/doi pește.”

DUMITRU AUG. DOMAN

...Provizorat are înfățișarea unui roman mozaical, în care Gabriela Adameșteanu apare dominată de tendința de a retopi într-un tot (imposibil) întreaga experiență de viață și bagajul cultural-istoric teaurizat în memorie. Pe fondul diversității tematice (de la tema ratării până la exil), simbioza erotismului cu istorismul este subminată pe alocuri de excesul documentar. Cred că peste mixtura dosarului de existență cu dosarele istoriei se aplică prea apăsător amprenta jurnalismului cultivat estimp de prozatoare.

litere

Cronica întârziată

VIAȚA ASCUNSĂ ȘI PROVIZORIE

Prozatoare parcimonioasă, din stirpea analiștilor de tip camilpetrescian înclinați spre perfecționism, Gabriela Adameșteanu a publicat doar șase cărți de acest gen în cele aproape patru decenii scurse de la debutul editorial (cel publicistic datând din 1971, în revista *Lucașfăru*). După *Drumul egal al fiecărei zile* din 1975, a mai publicat în anii comunismului romanul de apogeu valoric *Dimineața pierdută* (1983) și două culegeri de povestiri și nuvele: *Dăruiește-ți o zi de vacanță* (1979) și *Vară-primăvară* (1989). Evenimentele din decembrie 1989 produc o cotitură nebănuită în destinul scriitoarei, până atunci retrasă din viața publică, refugiată în funcția modestă de redactor la Editura Enciclopedică și, apoi, la „Cartea Românească”. Odată cu apartenența la Grupul pentru Dialog Social, ajunge să conducă revista nou înființată de gruparea ex-disidenților, *22*. Rodul angajării prozatoarei în viața politică și în disputele civic-morale îl constituie alte două volume, de publicistică efemeră, interviuri și confesiuni: *Obsesia politică* (1995) și *Cele două Români* (2000). Singurul roman scris în acești ani de gazetărie febrilă, *Întâlnirea* (2003) – amplificarea post-decembristă a nuvelei eponime din a doua culegere de proză scurtă – nu a mai întrunit sufragiile criticii literare (fiind considerat de Nicolae Manolescu „un roman ratat”). Între timp, romanciera revizuieste fără presiunea cenzurii și reeditează în mod repetat cele două cărți de căpătâi, care vor fi traduse și în limbi de circulație internațională.

Al patrulea roman, abia, o readuce în circuitul valorilor certe. *Provizorat* (Ed. Polirom, 2010) a fost conceput pe fondul reeditărilor de care vorbeam. Nota autoarei la ediția a V-a, din 2008, a *Drumul-ui egal al fiecărei zile*, atrage atenția asupra unui capitol inedit integrat în această versiune revizuită și adăugită: „un text inedit care inițial făcea parte din *Provizorat*, roman încă aflat în lucru”. Reconsiderându-și, probabil, opțiunile creatoare, Gabriela Adameșteanu revine în perimetrul consacrat al romanului de familie suprapus peste cronică unei epoci dramatice. Istoria familiei Branea din *Provizorat* se întemeiază, astfel, pe fundamentul din romanul debutului, preluând de acolo personajul feminin central și alte câteva personaje episodice; mai puțin personajul memorabil al unchiului ca tată adoptiv, profesorul Ion Sălișteanu a cărui moarte parafează finalul romanului simetric edificat. Privirea auctorială este, de această dată, focalizată pe tensiunile cuplului, în dublă dimensiune (și duplicitară condiție): cuplul conjugal în destrămare, simetric postat față de cuplul adulterin, al iubirii interzise și ascunse. Într-o parte a scenei sociale evoluează lectorul universitar Petre Arcan și Letiția, iar în partea opusă, aceeași femeie complicată și hipersensibilă împreună cu Sorin Olaru („un adolescent întârziat, ca și ea”), colegul de serviciu cu antecedente familiale asemănătoare („obsesia dosarului prost”).

Se modifică – profitabil în planul strategiilor epice – și condiția naratorului prin renunțarea la perspectiva subiectivă a persoanei întâi și adoptarea viziunii impersonale, în registrul omniscienței creatoare. Evenimentele din *Drumul egal...* erau relateate din unghiul ingenuu al adolescenței (apoi, studenței) Letiția Branea – corespondentul feminin al *adolescentului miop* din romanul de început al lui Mircea Eliade -, pe când naratorul din ultimul roman privește lumea din perspectivă obiectiv-realistă, apelând alternativ, în spirit proustian, la memoria eroilor încărcată de episoade traumatice. Într-un singur capitol uzează prozatoarea de registrul subiectiv asumat, în *Jurnalul Letiției*, unde transcrie câteva pagini din jurnalul intim al eroinei. De

fapt, textul romanesc este pigmentat, din loc în loc, cu inserțiuni diaristice, conferindu-i protagonistei atribute de *alter ego* auctorial. Inventivă în plan narativ, autoarea se identifică, la un moment dat, cu personajul-dublură. La începutul capitolului al patrulea, *Avertismentul*, vocea autorului se confundă voit cu vocea personajului. Câteva exemple: „Mă prefac că citesc, dar simt mișcările lui Sorin, fără să ridic capul”; „Mă uit neputincioasă la el cum se îndreaptă spre ușă și în gestul lui caut semnul nostru conspirativ”. Confuzia este întreținută prin statutul intelectual al Letiției Branea, scriitoare în devenire sub pseudonimul Lelia Arcașu, care debutase cu o nuvelă în revista „Noua literatură” („Lucașfăru” din realitatea biografică) și lucrează la un roman social. Referințele textuale sunt sugestive în acest sens: „Într-o versiune a romanului ei, Letiția l-a plasat (monologul lui Sorin) însă aici”; „Numai că la începutul anilor '70, atunci când se petrece scena

congruentă narativă aleatorie -, reflectând aieva „puzzle-ul amețitor al vieții politice” (conform enunțului textual). Coabitarea personajelor de ficțiune cu personajele din istoria reală (de la Zelea Codreanu la Mircea Vulcănescu), dar și inserțiile documentare vin în sprijinul acestei integrări autentice.

Din galeria de personaje creionate expresiv de prozatoare (afișând în final și o listă de personaje după model dramaturgic) se desprinde, firesc, personajul care dublează naratorul. Letiția Branea reprezintă feminitatea anti-bovarică (bovarismul fiind mai degrabă apanajul personajelor masculine din roman) și senzuală, este femeia blazată și conformistă din inerție. Marcată de „dosarul prost” moștenit de la familia mic-burgheză, ea trăiește indiferentă („protejată de indiferența ei”) – asemenea *Indiferențelor* lui Alberto Moravia din alt context -, împărțindu-și timpul mort între casa înstrăinării conjugale și Clădire, locul obscur al provizoratului profesional. Refugiul în iubire devine, sub privirea lucid-scrutătoare și analitică a femeii, un spațiu la fel de provizoriu. Până în momentul revelației, după ce rămâne gravidă: „Poate Sorin nu este nici misterios, nici diferit de alții, cum l-a crezut ea. Poate și-a dat viața peste cap pentru un bărbat care își ascunde banalitatea sub pălăvrăgeli politice”. Descoperind, treptat, disimularea iubitului – un arivist șovăielnic, stigmatizat de secretul descendenței din părinți legionari - sau „minciuna prin omisiune”, Letiția Branea apelează la ultimul refugiu: jurnalul intim ca materie pentru viitorul roman. *Provizoratul* din titlu ține, deopotrivă, de *viața ascunsă* cu Sorin Olaru și de *viața improvizată* într-un univers concentraționar. De remarcat predispoziția romancierei către simboluri, îndeobște inserate în titlu, încă de la *Drumul egal...*, figurând drama ratării („drumul egal al fiecărei zile purta în el semnele nereușitei”). Funcție simbolică îndeplinesc și titlurile capitolelor din ultimul roman (unele cu reminiscențe livrești): *Generația norocoasă*, *Țara mișcătoare și neașezată*, *Anii de ucenicie ai unui tehnocrat*, *Vară indiană*, *Minciuna prin omisiune*, *Memoriile lui Hrușciiov* ș.a. Sau titlurile definitive ale celor cinci părți în care e distribuită materia epică: *L'Air du Temps*, *Dosare de familie*, *Anii tehnocraților*, *Tranziție* și *Ziua cea mai lungă*.

La ultima privire, *Provizorat* are înfățișarea unui roman mozaical, în care Gabriela Adameșteanu apare dominată de tendința de a retopi într-un tot (imposibil) întreaga experiență de viață și bagajul cultural-istoric teaurizat în memorie. Pe fondul diversității tematice (de la tema ratării până la exil), simbioza erotismului cu istorismul este subminată pe alocuri de excesul documentar. Cred că peste mixtura dosarului de existență cu dosarele istoriei se aplică prea apăsător amprenta jurnalismului cultivat estimp de prozatoare. Din bibliografia restrânsă a autoarei formată între două generații (șaițecistă și optzecistă), *Provizorat* pare să fie romanul cu cele mai transparente racorduri autobiografice. Deloc întâmplător, orașul în care se desfășoară scenele cronicii de familie (provenind din cele două familii ale cuplului amoros, Olaru și Branea) este Piteștiul, unde scriitoarea și-a trăit copilăria și adolescența. Denumită generic *Orașul* în *Drumul egal al fiecărei zile*, urbea de adopție reprezintă, în fond, spațiul claustrării provinciale, figurând amurgul ultimilor descendenți ai burgheziei interbelice, împinși spre eșecul existențial și marginalizare socială sub teroarea regimului totalitarist.

respectivă din romanul Letiției...”; „La seria ei de coincidențe, pe care nu știa să le transpună în roman...”; „În toate versiunile viitoare ale romanului Letiției, Virgil Olaru va semăna cu unchiul Ion...”; „nu vine la întâlniri ca să facă dragoste, ci ca să-și adune material pentru viitorul roman...” etc. „Caietul de sub saltea”, jurnalul clandestin al Letiției, constituie eboșa romanului care se scrie odată cu evoluția personajelor. Prin acest echivoc narativ, *Provizorat* primește atribute de metaroman, devenind un fel de *șantier* al romanului elaborat treptat de dublul auctorial, pe măsura consumării evenimentelor. Sub semnul aceleiași confuzii, balansul trecut-prezent este amplificat cu timpul viitorului, depășind adesea granița vieții actuale a eroilor („Cine nu știa acest lucru avea să-l afle în zilele tulburi ale lui decembrie 1989...”). Forțând cronologia, prezentul narativ este împins până la 2010 (anul definitivării *Provizorat*-ului): „La douăzeci de ani de la execuție, televiziunile vor face mese rotunde despre cine s-ar afla, de fapt, în mormintele Elenei și a lui Nicolae Ceaușescu din Cimitirul Ghencea.” etc.

Trama de la suprafața *Provizorat*-lui este simbolic proiectată pe ecranul istoriei ultimelor decenii de comunism (ceașist). Intrigile familiale se întrețes cu evenimentele istorice într-un du-te-vino debordant al timpurilor narative care îi permite prozatoarei să interfereze istoria mișcării legionare din anii '40 cu secvențe ilustrative din timpul dictaturii comuniste. (De altfel, dictatorul este personajul absent, dar obsesiv, la care se raportează permanent protagoniștii romanului dintr-o perspectivă satirică similară cu a lui Ion D. Sârbu din *Adio, Europa!*). Sub atari auspicii, povestea de dragoste ratată este integrată în rama încăpătoare a unui roman cu substanță social-politică și alunecări pamfletare. Rezultă un *roman-puzzle* în cadrul căruia crâmpiele de viață nu se îmbină totdeauna perfect – de unde, impresia de

Nicolae Oprea

George Stanca

VINARTE
VINURI FINE ROMANEȘTI

Scrisori Culturale

Către Mălăele despre „Scrisoarea” găsită de Mălăele...

Aș putea să scriu o sută de cronici teatrale despre „Scrisoarea”, adaptată de tine, Horațiu Mălăele, după „O scrisoare pierdută” de Caragiale. Căci eu vreau să știe toată lumea, să te părăsesc, să te torn, să-ți fac o delațiune, aproape de ce ai făcut cu „Scrisoarea” ta. Îți dăruiesc/adresez, adică, scrisoarea mea.

Personaje grotești din tablourile lui Botero, grase și urâte, hidoase, cu osânza și slăninile atârnând jenant și scabros. Toți cei despre care la școala comunistă ni s-a spus că reprezintă poporul dezorientat din vremea exploatarei omului de către om, toți sunt de un grobianism insuportabil. Agamiță Dandanache e în cărucior, cu caschetă de aviator, cu ochelarii pe frunte. E o fosilă vivanță, dar cu ambăț. Toate personajele sunt îngrășate la nesimțire. Aduc dacă nu seamănă leit cu mărlancele, țoapele de provincie actuale. Doamnele sunt umflate, superponderale, dar văcsuite pe față ca umbre ale unor posibile foste frumuseți care au dat de mâncare bună și multă, de confortul nesimțit al milionarului cu ceafă groasă. Niște balabuste de provincie de talie elefantină. O satiră mai acidă la adresa provincialismului românesc mutat politicește la Capitală nu am mai văzut nici măcar în filmele neo-neorealiste de după '90. Glumițe slabe.

Un pamflet mai virulent care bate toate filmele alea premiate peste tot, în care românul e batjocorit la export. Spectacolul acesta de comedie e tragedia unui popor. Care suntem azi. Nu e o diversiune, e o realitate deloc cosmetizată.

Să vezi un Dandanache decrepit cu căruciorul împins de bodiguarzi supli purtând ochelari negri John Lennon sau de Lenin, te face să te rușinezi de condiția ta umană. Mălăele, caricaturistul remarcabil, și-a depășit demult condiția. Caricaturile lui teatrale sunt vii, grotești, grotești, grotești! Sunt o nonfictiune care ne înconjoară și ne bagă cu nasul în lături și scârnă: Române, ăsta ești tu, cel de azi. Ăștia îți sunt șefii. Ăștia te conduc. Aceasta e Patria ta. Aceasta! Horațiu Mălăele, ne-ai arătat cu măiestrie de un realism incredibil voma românească din capu' statului. Pe vremea ailaltă, prin absurd, dacă acest spectacol trecea, tu erai executat... Eu te iert și te iubesc nespun. Păcat că te-ai născut în România, fiindcă ai geniu. Și ca actor și ca regizor. Dar e și bine că te-ai născut aici, unde Dumnezeu îți dă o realitate peste cea trăită de Caragiale. Și chiar peste Gogol. Mă bucur că suntem contemporani, iar tu rămâi ceea ce ești: un român care nu doarme... Tu cânti la tubă, la ukulele, la toate instrumentele universului. Ca regizor și actor implicat, ai făcut dintr-un text al lui Caragiale - jucat și ultrajucat la noi - un pretext de a ne pune în față o oglindă. Dar nu una dintre cele care deformează caraghioslicește, ci una paradoxal reală, a societății românești de azi. În viziunea ta, omul real deformează oglinda, nu invers. Ubu lui Jarry, folosit după '90 să înfiereze ceaușismul, e un dulce copil din benzi desenate pe lângă personajele tale. În totalitate ubuizate. Ai făcut un Ubu disipat, spart în cioburi românești de politikie. Mii de „ubușori” locali... parcă importați din îndepărtatul Mărlanistan.

Scrisoarea ta, Mălăele, o piesă de iz provincial cu parveniți universali.

Sunt fericit că-ți sunt contemporan!

Pe urmele generalului Berthelot, în compania lui Michel Roussin

Orice incursiune în teritoriul biografiei literare impune autorului necesitatea rezolvării unei dileme ce ocupă un loc central în dialogul dintre hermeneutică și metodologia anchetei istorice, dialog pe care Paul Ricœur îl numește „un schimb de argumente marcat de o veritabilă reciprocitate”¹. Raportul narațiunii cu timpul și cu memoria obligă în mod inevitabil la un compromis de „intersubiectivitate”, cum îl numește filosoful francez, dovedind că istoricitatea nu constă numai în „cursul lucrurilor” ca „o secvență ordonată și obiectivă”, în sensul kantian, ci și în „transmiterea tradiției care ne leagă de predecesorii și chiar de contemporanii noștri”. Astfel, fluxul temporal individual se înscrie în „marea temporalitate a istoriei” iar experiența personală a faptului istoric se regăsește în cea a experienței general umane.

Nici cartea „*Sur les traces du général Berthelot*” [Pe urmele generalului Berthelot], publicată recent de Michel Roussin la editura pariziană Guéna-Barley, nu se poate sustrage acestui exercițiu de imersiune în timpul istoric, pornită „în căutarea timpului uitat”, după titlul unuia din capitolele sale. Mai mult, punerea în perspectivă a narațiunii se bazează pe capacitatea faptului istoric de a se îmbogăți cu o valoare etică, necesară transfigurării acesteia înăuntrul frontierelor memoriei. „Macabra înșiruire de cifre” a milioanele de morți, de răniți și mutilați are în cartea lui Michel Roussin această îndubitabilă forță morală: „La sfârșitul acestei încercări, societățile și-au pierdut reperele și au simțit în propria carne că și ele erau muritoare”.

Retrasând parcursul misiunii în România a generalului Henri Berthelot, erou al cooperării militare franco-române din perioada Primului Război Mondial, ca șef al misiunii franceze pe lângă Cartierul General de la Iași, începând din decembrie 1916, și consilier militar al regelui Ferdinand, autorul abordează cu fascinație parcursul acestui bărbat cu alură legendară pe care îl ridică la „rangul de personaj literar”, ca să folosim o formulă preferată de Frédéric Vitoux.

Privită din această perspectivă, putem spune că Michel Roussin reușește să confere acestei evocări – în sensul ei deplin de *chemare la sine*, de *scoatere la lumină* –, un caracter omagial-reparatoriu, ca o revanșă împotriva uitării, cum bine scrie Julie Malaure în articolul „Berthelot, l'autre général”, din ziarul *Le Point*, referindu-se la o regretabilă stare de fapt: considerat la noi ca „o figură tutelară”, generalul Henri Berthelot rămâne aproape necunoscut în Franța. „Meritul îi revine lui Guillemmou, proful meu care m-a sfătuit să povestesc epopea lui Berthelot, explică autorul, încă de la începutul cărții sale. Pentru mine, aceasta înseamnă să aduc omagiu unui erou uitat”.

Iată de ce incursiunea în teritoriul evocării se dovedește foarte repede destul de complexă, autorul fiind silit să concilieze nevoia de „a se baza pe fapte, pe mărturii” cu tentația de a se îndepărta de rigoarea documentară: „Pe parcursul întâlnirilor, a schimburilor pe care le am, a vizitelor pe care le fac, scrie el, sunt tentat să mă îndepărtez de munca mea universitară, căci Berthelot merită mai mult decât aceasta. Sunt convins că povestea lui, care se contopește cu cea a misiunii sale, reprezintă un argument suficient care să-mi permită să iau o anumită distanță față de analiza istorică riguroasă”. Soluția pentru care autorul optează constă într-o complexificare benefică a structurii narative prin adăugarea la biografia eroului a unui nou strat, autobiografic, construit, de data aceasta, pe intriga unei vizite de documentare a naratorului la București, în anii 1970, în plină perioadă comunistă, pentru a consulta arhivele militare legate de Primul Război Mondial pe care România le deschisese publicului. Avem aici o perfectă ilustrare a inter-subiectivității de care vorbește Paul Ricœur: biografia capătă

alură romanescă, navigând cu ușurință între mai mulți agenți narativi, de la „el” la „eu”, și cultivând armonia de genuri în care citate din ordine militare, din comunicate de război sau liste de materiale de luptă se învecinează cu impresiile naratorului-călător față de locurile și oamenii întâlniți în scurtul său periplu românesc.

Cum să explicăm atunci teama în fața „maniei ridicele a romancierului care se identifică cu propriul său erou”? Perfect justificată, ea are un rol capital: este bariera necesară autorului pentru a putea construi un compromis estetic între un strat narativ epic – în sensul eroic – și unul liric – în sensul pasionat, poetic.

Căci, în fond, acesta este subiectul central și marea adevăr al aventurii închise în paginile cărții „*Sur les traces du général Berthelot*” – ea este romanul unei iubiri unice, indefectibile între două națiuni, iubire născută în focul luptelor pentru libertate și sfințită prin sângele comun vărsat pe câmpul de luptă. Rândurile adresate, în 1917, de generalul Cantacuzino, comandantul Brigăzii întâi de grenadieri, generalului Berthelot sunt o perfectă ilustrare a acesteia: „În numele tuturor ofițerilor mei, a tuturor soldaților și al meu personal, vă rog, să primiți, Domnule General, asigurarea întregului nostru devotament și sacrificiu. Vă asigurăm că atunci când vom striga: Trăiască România! nu vom uita niciodată să strigăm deopotrivă: Trăiască Franța!”

Generalul Cantacuzino are dreptate să insiste asupra datoriei de onoare față de omologul său francez. Înșuși regele Ferdinand are față de Berthelot un sentiment de mare stimă, considerându-l drept „un om lucid, stăpân pe el, al cărui solid bun-simț nu este lipsit de optimism”. Misiunea încredințată lui Henri Berthelot de către generalul Joffre, în august 1916, depășește, prin urmare, strategiile și alianțele de război, necesare în aceste vremuri, mai ales dacă ținem cont de poziția Rusiei în contextul acestui conflict. Pentru generalul „bon vivant”, cu un caracter plin de căldură, posedând în plus „une belle moustache”, ceea ce contează înainte de toate este împlinirea misiunii sale. Pentru el, planul este cât se poate de precis: reducerea efectivelor și păstrarea doar a unităților operaționale, capabile să devină interșanjabile, punerea la punct a unei logistici proprii, capabile să asigure mobilitatea trupelor. Alături de aceste măsuri de ordin practic, generalul cere ofițerilor formatori să însuflețeau trupelor sentimentul onoarei și al încrederii. Exemplul ofițerilor francezi este capital: „Nu uitați, domnilor, se adresează generalul Berthelot, în decembrie 1916, în mesajul de Crăciun adresat ofițerilor francezi aflați la Iași, că reprezentați aici Franța. Aștept ca fiecare dintre voi să fie un model: un model pentru ofițerul român, prin calitățile voastre intelectuale și prin camaraderia pe care o veți lega-o cu ei; de asemenea, un model pentru trupă prin locul pe care-l veți ocupa în inima ei și prin calitățile voastre umane”.

Astfel, ofițeri de artilerie, medici, infirmieri, specialiști în transmisii își vor încrușișta destinul cu frații lor de arme români vor hrăni cu sângele lor câmpul bătăliilor de la Mărăști și Mărășești.

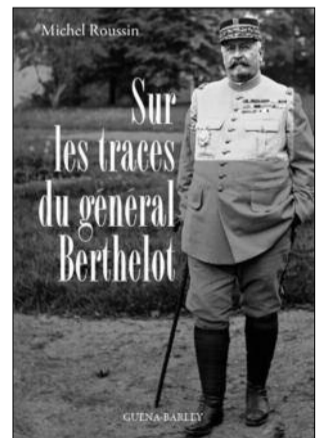
În toată această epopee, marcată de monumente în amintirea sacrificiului franco-român, cum ar fi cel din Cișmigiu, generalul Berthelot își are locul său de onoare în memoria colectivă a istoriei noastre comune scrisă cu aproape un secol în urmă de două popoare care își împletesc de atunci destinele.

Cartea lui Michel Roussin este o mărturie în plus: ea respiră aerul venerației și parfumul unei delicate pudori, autorul, el însuși fost militar, dovedește încă o dată că, în spatele acestor ființe cu caracter de fier se ascund suflete de o mare sensibilitate a căror singură fragilitate permisă este aceea de a prețui mai mult decât orice împlinirea datoriei.

Dan Burcea

Cum să explicăm atunci teama în fața „maniei ridicele a romancierului care se identifică cu propriul său erou”? Perfect justificată, ea are un rol capital: este bariera necesară autorului pentru a putea construi un compromis estetic între un strat narativ epic – în sensul eroic – și unul liric – în sensul pasionat, poetic.

* Text publicat pentru prima dată în limba engleză, în traducerea lui David Pellauer, sub titlul « History and Hermeneutics », în « The Journal of Philosophy », vol.73, nr. 19, 4 noiembrie 1976.

litere

Despre ultimile dorințe ale condamnaților la moarte După o știre din ziar

Moto: *Mai am un singur dor (Eminescu); Văd lumina neagră (Hugo); Lumină, mai multă lumină (Goethe); L-am jignit pe Dumnezeu și întreaga omenire pentru că munca mea nu și-a atins scopul (Leonardo da Vinci); M-am plictisit de toate astea (Churchill); Vai de cel ce nu are patrie! (Nietzsche); Este absurd! Este absurd! (Freud)*

(Poetul e condamnatul la moarte care își scrie cu fiecare pagină ultima dorință ...)

Agenția de știri americană Business Insider scrie despre dorințele gastronomice ale ucigașilor în serie din Texas. Preferințele lor culinare au fost făcute publice după ce oficialii texani au decis să renunțe la obiceiul ultimei mese pentru a tăia din cheltuielile bugetare.

1. Victor Feguer a fost condamnat la moarte prin spânzurare, în 1963, pentru uciderea unui doctor. Înainte de execuție, el a cerut o singură măsline, cu sambure cu tot. El a declarat că vrea să fie îngropat cu samburele în pînțe, în speranța că va crește un arbore de măsline din locul său de veci, ca simbol al păcii.

Peste cimitirul în care a fost îngropat Victor a fost construit un cartier nou, resturile din cimitir au fost adunate în câteva containere și arse la crematoriul de la marginea orașului. În cartier nimeni nu a văzut vreodată vreun măsline, cu atât mai mult unul care să poarte în pînțe un om.

2. În 1984, Velma Barfield a fost prima femeie care a fost omorâtă prin injectare de substanțe letale, la șapte ani de la reinstituirea pedepsei capitale. În cont i-au fost trecute șapte victime, prin abuz de încredere. Cea care a fost mediatizată ca fiind "bunicuța condamnată la moarte" a cerut pufuleți cu aromă de brânză și un pahar de Coca-Cola.

Brînza avea un puternic miros de mușcăi iar Coca Cola era atât de dulce că i s-a făcut greață. Pînă în ultima clipă nu și-a explicat de ce a cerut lucrurile acestea pe care nu le-a suportat niciodată într-o viață de rahat (păcat că nu a mai avut timp să povestească cum poți să trăiești aproape șaptezeci de ani fără să resimți vreo satisfacție, primii doi soți au fost niște bețivi incurabili, următorii doi nici măcar nu au venit să îi mai întâlnească. În ultima clipă a vrut să o blesteme pe mama ei, dar uitase cum o cheamă. A spus atât: Doamne...!).

3. Într-un atentat cu bombă, Timothy McVeigh a ucis 168 de oameni și a rănit alte câteva sute de persoane, în 1995. A fost condamnat la moarte pentru atac, iar în iunie 2001 a fost executat. Înainte de a muri, el a cerut ca ultima lui masă să fie două porții de înghețată cu ciocolată și cu mentă.

Toată viața mama lui îi spusese să nu mănînce înghețată fiindcă avea o problemă: i se inflamau amigdalele și câteva zile nu mai putea vorbi, la școală a avut probleme serioase pînă ce profesorii au accepta situația. Cît despre mentă, aceasta îi era interzisă de medicul său gastroenterolog care îi spunea mereu că îi provoacă reflux esofagian. Nu a mai ținut cont, înghețata i-a fost furnizată de cofetăria penitenciarului, era proastă de-a dreptul, a înghițit-o doar ca să spună

că și-a dus la capăt viața, supliciu.

4. Ultima masă a fost mai degrabă ultima cafea pentru ucigașa în serie Aileen Carol Wuornos. Ea și-a dorit să bea o ultimă ceașcă de cafea înainte să fie omorâtă prin injectare letală, în octombrie 2003. Wuornos, prostituată de meserie, fusese condamnată pentru uciderea a șapte bărbați, în statul american Florida.

Bărbații aceia pe care îi omorîse nu făceau nici cît o ceapă degerată, i-ar mai fi omorît o dată, fără nici o clipire de pleoapă. Poate că pe al patrulea - sau al cincilea? nu mai ținea minte -, sudamericanul acela vesel, Fernando? sau Lionel? sau Antonio?, care fredona chiar și în momentul în care îi mușca pînțele ca pe o prună fragedă l-ar fi iertat dacă ar fi cerut iertare numai că el continua să fredoneze fără noimă un cîntec vesel în timp ce în creierul ei o mierlă își desăvîrșea rugăciunea. Nu a mai suportat.

5. Tot prin injecție letală a murit și John Wayne Gacy, în mai 1994. Sub pseudonimul Ucigașul Clown, el a comandat o duzină de creveți prăjiți, o "găleată" de pui preparat de lanțul de fast-food KFC, cartofi prăjiți și 500 de grame de căpșuni. A gustat puțin din fiecare, după care a făcut semn că îi e greață.

John a omorît unsprezece oameni, în general spectatori, care l-ar fi fluierat în timpul reprezentațiilor sale la circ. Dacă i-ar fi luat unul cîte unul ca să analizeze situația la rece John ar fi văzut că nu a avut dreptate, cel puțin Stephan, Ulrich, Andreas și Alexandr nu l-au fluierat, dimpotrivă, numai că discernămîntul său a fost modificat de lumina care bătea pieziș din tavan. Puii preparați în lanțul de fast-food KFC i-a cerut doar ca să amîne puțin clipa, știa că băiatul care aduce comanda acasă întîrzie de obicei zece, cinsprezece minute. De data asta a sosit la fix. Căpșunile le-a cerut pentru culoare.

6. Executat pe scaunul electric în ianuarie 1989, Ted Bundy, responsabil de uciderea a 30 de femei, a refuzat ultima masă. Neîntînd de acord cu electrocutarea pe stomacul gol, oficialii închisorii i-au oferit o porție tradițională de friptură, ouă ochi, pâine pané și cafea. Însă, Bundy nu s-a atins de nimic din ce se afla pe platoul de mîncare.

Femei, femei, cumpărați pălării pentru bărbați cu paie în cap...! Așa ar fi vrut să le cînte Ted celor treizeci de femei cărora nu apucase să le spună că le iubește, nu poți trăi deodată în treizeci de universuri paralele de asta a pus la cale o explozie care să facă praf lumea asta, lumea cealaltă, toate lumile pe care oamenii abia îndrăznesc să și le imagineze. Prima femeie pe care (se zice că) a ucis-o a fost Rebeca, o evreică care a crezut că Ted este mesagerul unei lumi greu de atins așa că el i-a spus: capul tău va trăi în lumea mea, trupul tău va trăi în lumi fără noimă. Celelalte femei au trăit aceeași dramă. Visele lor se presimțeau unul pe altul, fără să se întâlnească. Judecătorul de caz a înnebunit încercînd să pună cap la cap argumentele care să-l înfunde pe Ted. E posibil ca Vanessa, cea de a noua victimă, să nu fi murit, își dorea foarte tare să ajungă în statul Phenix, acolo unde bunica sa, Bernadetta, număra secunde de la ultima întîlnire. Anchetatorii nu au mai găsit-o nici pe bunică, nici pe Vanessa. Poate că și-au luat lumea în cap împreună. Sau poate că și-au luat moartea în cap,

**Femei, femei,
cumpărați
pălării
pentru bărbați
cu paie în
cap...! Așa
ar fi vrut să le
cînte Ted celor
treizeci de femei
cărora nu
apucase să le
spună că le
iubește,
nu poți trăi
deodată în
treizeci de
universuri
paralele
de asta
a pus la cale o
explozie
care să facă
praf lumea asta,
lumea cealaltă...**

cine mai știe. Nu au fost găsite niciodată nici Rosina, nici Marianne, nici Ortansa, nici Buket. Dacă au fost ucise cu adevărat, au fost îngropate în propriile nume.

Nici cea de a douăzeci și patra victimă, Karina, nu a fost de găsit, mulți zic că a fost absorbită de un nor de fluturi, au fost martori care s-au prezentat la poliție și au depus mărturie. Înainte de execuție Ted a visat toate femeile pentru care era acuzat, erau vii, vii, într-un cer numai al lor și îl așteptau. Dar asta nu a mai spus-o judecătorilor, ca să nu-i mai amîne sentința.

7. James Edwards Smith, cu peste 80 de crime la activ, a fost executat în iunie 1990, în statul federal Texas. El a avut cea mai ciudată preferință pentru ultima masă: o mână de pământ. Oficialii închisorii au refuzat să-i satisfacă cerința bizară și l-au servit cu iaurt.

Nu a crezut nici o clipă că el a fost cel care a ucis atîția oameni. Degeaba încerca să le spună judecătorilor că el a scos din primul om un altul și apoi din cel de al doilea un altul și așa mai departe ca dintr-o matrioșka, ar putea face și o demonstrație că în fiecare om este un popor greu de guvernat cu mijloace cunoscute, că trebuie o intervenție rapidă care să scoată la lumină mulțimile de indivizi care stau ascunși în fiecare om care trece cu simulată detașare pe stradă fiecare individ nu face decît să conspire împotriva tuturor celorlalți, cu cît te scufunzi în șirul de inși din fiecare om vizibil cu atît descoperi un rezervor de ură care trebuie oprit cumva, el a încercat, el a încercat atît a vrut o mînă de pămînt, o mînă de pămînt, să crească în pîntecele lui un pămînt nou. Căci într-un pămînt nou în care nu ai îngropat pe nimeni moartea nu poate să prindă rădăcini, moartea e inutilă ca bibeloul uitat pe raftul cu esențe de timp reciclabil.

8. Teresa Lewis a fost condamnată la moarte pentru că a pus la cale un plan pentru a-i ucide pe soțul ei și fiul ei vitreg. Lewis, care a fost executată prin injecție letală în septembrie anul trecut, a cerut pui prăjit, mazăre cu unt, o băutură Dr. Pepper și o ciocolată nemțescă pentru desert.

- Nu. Nici acum, în ultimile clipe, Teresa nu a știut ce să ceară. Toată viața (dacă viața a fost goana asta după un pic de fericire care i s-a refuzat proooo-graaaaa-maaat) a călcat strîmb pe loc drept, a iubit ce ar fi trebuit să urască, a îmbrățișat tufișul cu spini și a sărutat cu limba șarpele veninos. Așa era Teresa. Primul soț, un oarecare Vincent, olandez după nume, spaniol după suferința de a fi om, cu o mamă care îi trimitea pachete cu dulciuri din Canada uitînd că fiul ei a ieșit din copilărie și adolescența cu cîteva decenii bune în urmă, a fost absorbit de un nor. Da, dînsul stătea cu spatele la soare, ca o moluscă eșuată pe nisip, cînd a fost absorbit de un nor. Multă vreme Teresa și poliția au așteptat ca Vincent să fie deșertat undeva de ploaia de mai. Apoi de ploaia de iunie. Sau poate de o furtună de august? Dar, nimic. Ufologii au deturnat ancheta anunțînd că ei primesc mesaje de la Vincent, care sînt atît de clare, că Vincent ar putea fi numit un apostol al deplasării între universurile paralele, între regnuri, între nivelurile de înțelegere ale pămîntenilor care își pun toată imaginația la treabă pentru a face suportabilă închisoarea de pe pămînt. Numele Teresei a fost descifrat pe un stîlp de sare la intrarea în salina din localitate dar nimeni nu a putut să spună dacă Vincent l-a scris sau altcineva, dacă de Teresa Lewis era vorba sau de o altă femeie care purta același nume.

9. Philip Workman a fost executat în mai 2009, în Nashville, pentru uciderea unui ofițer de poliție. Pentru ultima masă, Workman a cerut ca o pizza vegetariană să fie donată unui om al străzii din apropierea închisorii. Oficialii penitenciarului i-au refuzat dorința, dar susținătorii lui Workman au adus, în ziua execuției, mii de pizza cerșetorilor din stradă.

- Noi nu îi iubim pe polițiști iar prin Philip Workman se aude strigătul nostru de ne iubire!, au intonat miile de oameni care au înconjurat închisoarea. Philip Workman este traducerea fricii noastre! Philip Workman este ura noastră care se încordează ca un pumn care izbește cu putere mușuroiul de forță care crește pe spinările noastre îndoite!

Philip Workman este un alb în mijlocul unui popor de suflete negre. Philip Workman este un negru hăituit de gulerele albe.

Philip Workman a murit hrănind miile de cerșetori de pe stradă, pe cînd voi trăiți ca să îi înfometați mai departe. Noi nu îi iubim pe polițiști te vom răzbuna, Philip Workman, arătîndu-le lor disprețul nostru!

10. Ultima masă a lui Lawrence Russell Brewer a constat, mai degrabă, într-un meniu întreg. În septembrie, în anul 2010, cînd a fost executat prin injecție letală pentru uciderea unui bărbat în 1998, Brewer a șocat cînd și-a expus ultimele dorințe culinare. El a cerut: două fripturi de pui cu ceapă feliată, trei cheeseburgeri cu șuncă, o omletă cu cașcaval, carne de vită și ardei roșu, un bol de bame prăjite și ketchup, 500 de grame de carne la grătar și pâine albă, trei fajitas, o pizza cu carne, o porție de înghețată, trei beri. După ce gardienii penitenciarului au adus toate preparatele în fața lui, Brewer a refuzat să le mănânce.

- Aranjarea mesei e un spectacol. Mama îl lua la Crăciun alături ca să pregătească împreună masa pentru musafiri. O făceau metodic, ca și cum tot timpul unui an ar fi fost concentrat în acele momente care aveau ceva cu totul special. - Lawrence, striga mama, ai pus cei trei ardei iuți pentru unchiul Butler?

- Da, mămico, spunea Lawrence, aranjînd cei trei ardei iuți sub formă de raze boante acolo unde stătea de obicei unchiul Butler. (Unchiul Butler fusese marinar și de la vînt și de la sare i se jupuse pielea feței, părea un clovn răpus de o mare tristețe. Poveștile lui, se spunea, erau triste, triste, întîmplări din porturile lumii, numai că ele nu se puteau spune la Crăciun, care era, totuși, o sărbătoare a bucuriei, ah, îl vom asculta altă dată...!

Ah, îl vom asculta altă dată... ! Dar unchiul Butler nu venea peste an pe la noi așa că atunci cînd a murit am știut că a făcut-o tocmai pentru că a rămas cu întîmplările vieții nepovestite). - Lawrence, apa de trandafiri pentru mătușa Adele?

- Da, mămico, am pregătît apa de trandafiri pentru mătușa Adele! (Mătușa Adele fusese o actriță vestită într-un oraș de la Vest și în fiecare zi juca rolul vieții ei: o Emma Bovary otrăvită de micile obișnuințe ale casei, de fiecare dată leșina și trebuia stropită cu apă de trandafiri. Toată lumea striga: Adele! Adele! Probabil că aceste strigăte, de la an la an tot mai neconvinse, țineau locul aplauzelor de altă dată.)

În capul mesei stătea, de fiecare dată, Richard.

Richard luptase pe frontul din Vietnam, venise destul de marcat de acolo, iar familia îl ajuta, de ani și ani, să depășească momentul psihologic. Cînd încerca să spună ceva de pe front, mama îi făcea semn să tacă: erau secrete de stat. Richard îi dădea dreptate: suferința individului este întotdeauna un secret de stat.

Apoi verișorii, veșnic studenți, Meryl și Stephen care se uitau la el ca la un cărăbuș pus cu piciorule în sus pentru disecție. Mama îi spunea: - Lawrence, salută-i pe verișorii tăi Meryl și Stephen! În viață veți afla că sîngele apă nu se face, așa că e bine să vă știți de rude! Se înființa în fața lor, să-i salute, numai că Meryl tocmai îi spunea atunci lui Stephen:

- Ah, sper să rezist pînă la capăt, plictiseala ucide mai tare decît minele antipersonale!

... Ar fi vrut să aranjeze și acum masa aceea ca de Crăciun dar și-a dat seama că e inutil. Îl ajunsese tristețea unchiului Butler. Îl chinuiau secretele de stat care stăteau nedecantate în suferința lui Richard. Îl ajunsese plictiseala lui Meryl.

Nici mama nu mai era să-i spună să împătorească șervețelele cu chipul lui Santa Klaus în sus. De asta a făcut semn să înceteze odată comedia asta ... !

Dacă luăm în considerare faptul că toți sîntem condamnați la moarte într-un fel sau altul de o instanță sau alta e posibil ca toate lucrurile acestea să aibă un sens.

Ultima masă e ca și prima: ne alimentăm frica.

De asta dacă întrebî hîrtia, dacă întrebî litera care se rotunjește în vîrfurile peniței, răspunsul e unul singur: poetul e condamnatul la moarte care își scrie mereu cu fiecare pagină ultima dorință.

Cred că nici cititorul nu se simte mai bine. Însă, trebuie să recunoaștem, în acest moment cititorul este cît de cît prevenit.

Nu a crezut nici o clipă că el a fost cel care

a ucis atîția oameni.

Degeaba încerca să le spună judecătorilor

că el a scos din primul om un altul și apoi din cel de al doilea

un altul și așa mai departe ca dintr-o matrioșka,

ar putea face și o demonstrație

că în fiecare om este un popor

greu de guvernat cu mijloace cunoscute,

că trebuie o intervenție rapidă

care să scoată la lumină mulțimile de indivizi

care stau ascunși în fiecare om care trece

cu simulată detașare pe stradă

IDEI EVANTAIE, ALBE PUSTIETĂȚI

Noapte deasupra apei și ceață,
Idei evantaie, albe pustietăți.

Ce apă limpede, ce golf cu planete,
câte meduse,
vârfuri de lance înfipite-n secunde !-
așa se mira
pasărea din pasăre,
pământul din pământ.

Acolo, pe maluri,
unde lumina este tăiată
cu ferăstraie de sunete,
cu meridianul tristeții
cel îmugurind în tăceri...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți

Iată, cristalul prin care privesc -
lac de opal în care sunt oglindit,
născându-mă în cerbi și în lupi,
din umbra incandescentă
a unui miez de astru.
Curge în sarcofage de sevă,
carnea pământului cutremurată
de pajura cuvintelor tale,
ce încă nu s-au rostit.

Sunt risipit pretutindeni...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Alergam .

Orizontul se făcea vertical -
scară de sînge cu îngeri nevăzuți lunecând,
din nevăzutele dogoritoare limuzine.
Alergam.

Haite barbare, surghiunitele stele rebele
de o mie de ori mi s-au arătat strălucind
în orbitele zeului,
cum jertfele oameni
pe altare păgâne
la înserat...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Eram orb, eram olog.
Oasele mi le lustruiam
cu săbii de aur, fața prin moarte
mi-am limpezit-o cu foc.

Nu mai aveam nici un semn dinspre lume,
veneam de acolo doar cu veșmânt de apă
și părăsit de trup.

Deasupra El, fără de chip,
Nenumitul...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Alergam.

Eram orb, eram olog nu-i vedeam fața.

Striga: Eu sunt cel care sunt,
plânsul aștrilor
învelit în cuvinte,
călărind lumina
de la-nceput.

Nu Îl vedeam, o mireasmă de noiembrie,
cu fulgere de ceață fulgera ,

trupul din pasărea
plângându-și zborul terminat în moarte.

Mă atingea cu o zvâcnire de-ntuneric
sau cu un cerc de aripi prelungite-n vis.
Mă întrebam: moartea-i o simplă locuință,
adaos altui timp...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Devenisem cântec.

Om înfrigurat de tăceri devenisem
Devenisem eu însumi pândar
la vămile Duhului Sfânt,
mistuitorul de sferă.

Devenisem cântec.

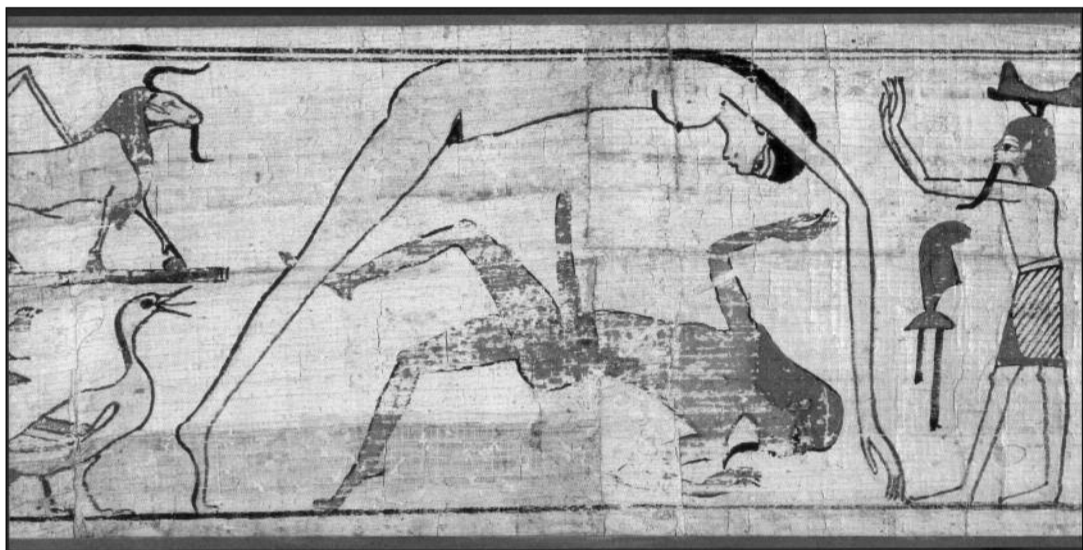
Avem trunchiuri de dealuri,
tainice corăbii plutind
și pe catarge cei osteniți,
cei călători pe la vămile
vieții...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți

Pumn de raze peste orizont -
glob imens și natură neinventată.

Pătrunzi înlăuntru -
răsfârțgeri de frig.

Aici cuvintele deodată devin
corpuri piramide și cuburi,
nepipăite cu vederea și neatînse
de vreo privire.

Nut și Min - pictură antică egipteană

Zeița fecioară trecea
înmugurind într-un copac de lumină
despletind partituri de iubire.

Devenisem cântec.

Venea atunci de niciunde
Nemuritorul
murind pentru mine...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Acolo în staul aud gângurind,
pruncul cu umerii ninși
de cercuri și sănii polare,
de cea mai adâncă tăcere
din cer pogorâtă.

Frigul e uriaș, misterios, adâncit
până departe în sânge.

Peste pleoapele clipei se cerne,
o lumină cum niciodată
nu am mai văzut.

Parcă cineva mă respiră
din somn ca din moarte.
Doar aparență în om
molecule de vid...

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Avem grabă, spaimă în noi.

Maluri de bunătate și suferință,
stări de spirit locuite de îngeri
poate daimonioni adorându-ne
umbra.

Apoi, coridorul violet.
Apoi, treptele oranj.
Apoi, nimicul
incandescent.
Privești oglinda
și oglinda se prelinge în tine.

Noapte deasupra apei și ceață.
Idei evantaie, albe pustietăți.

Vino, prietene,
se rupe din mine cuvântul -
geamăn, se zidește în inima ta.

Mă latră o altă dimineață din moarte,
eu de tine nu mă mai pot ascunde.
Pe dealuri copilăria îți deschide casa,
iarna își cutremură zăpezile-n melci.

Vino prietene
cât timp mai avem
cât mai suntem.

Citește mai departe din carte,
e chiar viața ta de pe nisip,
desenată
de valuri și pescăruși,
când marea își retrage în faruri
pescarii bătrâni...

Atunci
a glăsuț
și lumina
s-a pogorât
dintr-ânsul
locuind pentru o vreme cu noi...

*Vino, prietene,
se rupe din
mine cuvântul -
geamăn,
se zidește
în inima ta.*

**Îmbrățișare -
artă indiană sec. XIX**

poesis